

Valtion rahoitusosuus ansiopäivärahasta

Yhteenveto kertomusluonnoksen lausunnoista

Valtion rahoitusosuus ansiopäivärahasta tarkastuskertomuksen luonnoksesta saatiin palautetta seuraavasti:

Tarkastuskertomuksesta saatiin lausunnot määräaikaan 15.8.2016 mennessä

- Finanssivalvonnalta
- JHL työttömyyskassalta
- YTK työttömyyskassalta
- Työttömyysvakuutusrahastolta
- sosiaali- ja terveysministeriöltä.

Lausunnonantajilla on ollut tilaisuus

- lausua näkemyksensä tarkastuskertomusluonnoksessa esitetyistä tarkastusviraston kannanotoista sekä
- esittää kertomusluonnoksen tekstiin korjaus- ja täsmennysehdotuksia.

Ennen lopullisen tarkastuskertomuksen antamista tarkastusvirasto on kertomusta viimeisteltäessä ottanut huomioon palautteen seuraavasti:

1 Lausunnonantajien näkemykset kannanotoista

Palautteen antajien lausunnoissa on osin yhdytty kertomusluonnoksen kannanottoihin. Lausuntojen perusteella on kuitenkin jonkin verran muokattu tai lisätty tekstiä lopulliseen tarkastuskertomukseen. Lausunnonantajien näkemykset kannanotoista sekä muut muutokset tai syyt tekstin ennallaan pitämiseen on kirjattu kannanottokohtaisesti pääkysymysten mukaisesti.

Onko valtion rahoitusosuus ansiopäivärahasta maksettu säädösten mukaisesti?

Sosiaali- ja terveysministeriö on tuonut lausunnossaan esiin sen, että vuoden 2015 lopullisia rahoitusosuuksia koskeva päätös on vireillä vielä elokuussa 2016 ministeriössä. Ministeriö lausuu, ettei vuoden 2015 lopulliseen valtion rahoitusosuuteen tule sisältymään virheellisiä lomautusajan päivärahajoja, eikä Finanssivalvonnan esityksessä ole näitä osuuksia valtion rahoitusosuuteen sisällytetty. Koska havaitun virheen johdosta on ryhdytty toimenpiteisiin ja korjaukset on tehty, kannanottotekstin yhteyteen on lisätty täydentävä tieto.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa tarkastuksen ensimmäisen kannanoton osalta, että on huomattava vuoden aikaisen ja lopullisen rahoitusosuuden tarkastelun erona se, ettei ministeriö pysty tarkastelemaan kesken vuotta rahoitusosuuksien määriä kovin tarkasti. Vasta rahoitusosuuksien vahvistamisvaiheessa tehdään tarkemmat etuuslajikohtaiset tarkastelut. Ministeriö pitää todennäköisenä, että vuoden 2015 rahoitusosuuksien vahvistamisprosessissa joku keskeisistä toimijoista (STM, Finanssivalvonta tai Työttömyysturvarahasto) olisi huomannut raportoidun virheen lomautusetuuksien sisällyttämisestä valtion osuuteen. Ministeriö saa kuukausittain toteutumatilastot ja tilastoja voi käyttää hyväkseen myös kesken vuoden. Ministeriö esittämää mahdollisuutta virheen toteutamisesta ei lisätä tekstiin, koska asia on mahdoton todentaa tässä vaiheessa.

Kertomukseen lisättiin sosiaali- ja terveysministeriön esittämä näkökohta muista sen hallinnonalalla maksetuista etuuksista. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan vastaava menettelytapa selvittämismenettelyssä koskee kaikkia sen hallinnonalalla maksettavia valtion rahoitusosuuksia, joita maksetaan Työttömyysvakuutusrahaston ohella muille valtionosuuksia saaville tahoille kuten esimerkiksi Kelalle. Kyseessä on laajempi ongelma ja tämän asian tärkeys pyritään tuomaan esiin myös kertomuksessa.

Muista tarkastuskertomuksessa esiin tuoduista pienemmistä virheistä tai epätarkkuuksista valtion rahoitusosuudessa ministeriö tuo esiin sen, että ne on korjattu. Korjauksista tehdään lisäykset kertomustekstiin.

YTK työttömyyskassa on ilmoittanut lisätietona tiedustelleensa jo elokuussa 2015 järjestelmätoimittajalta lomautusajan etuuksien sisällymistä valtion rahoitusosuuteen. Sosiaali- ja terveysministeriö on ilmoittanut lausunnossaan, että järjestelmätoimittajat ovat korjanneet virheellisen määrittelyn järjestelmiin. Kaksi kassaa kolmesta on ilmoittanut, ettei vuoden 2015 lopullinen valtion rahoitusosuus sisällä lomautusajan korvauksia. Lopulliseen kertomukseen on tehty lisäys näiltä osin.

Työttömyysvakuutusrahaston ilmoittamia epäselviä tai tulkinnanvaraisia kohtia korjattiin kertomukseen saadun lausunnon mukaisesti.

Onko ansiopäiväraha maksettu lopulliselle etuudensaajalle säädösten mukaisesti?

Kertomukseen lisättiin sosiaali- ja terveysministeriön lausunnon perusteella tieto TE-toimistojen käytössä olevan järjestelmän muutoksesta. Lisätiedon johdosta voitiin myös poistaa kertomusluonnoksessa esitetty suositus asiasta.

Finanssivalvonnan lausunnon perusteella täydennettiin tekstiä siltä osin, ettei lukijalle jää virheellinen tulkinta ansiopäivärahan hakemuksen käsittelyaikaa koskevan säännöksen sisällöstä. Käsittelyajan määräaika on ehdoton, eikä sen ylittämistä voida perustella hyväksyttävällä syyllä. Toiseksi määräaika voi olla myös 14 päivää selvityksen saapumisesta.

Työttömyyskassojen sääntöihin liittyvää suositusta ovat kommentoineet Finanssivalvonta, YTK työttömyyskassa sekä JHL työttömyyskassa. Lausunnoissa on tuotu esiin se, että työttömyyskassoja velvoittavat säännöt ja määräykset tasoitusrahaston ja sijoittamisen osalta ovat jo niin sitovat ja yksityiskohtaiset, ettei niitä ole katsottu tarpeelliseksi kirjoittaa auki enää kassan sääntöihin. Finanssivalvonta on myös tuonut esiin sen, että kassojen sääntövaatimus työttömyyskassalain 2 §:ssä tasoitusrahaston ja sijoittamisen osalta on vanhentunut, kun muualle lakiin on lisätty tarkennuksia näihin liittyen. Tarkastusviraston kantana on, että niin kauan kuin työttömyyskassalain 2 §:ssä on selkeä vaatimus sääntöjen sisällöstä, tulee säännöissä olla lain edellyttämä maininta tasoitusrahaston käytöstä ja sijoittamisesta. Tällä ei kuitenkaan tarkoiteta yksityiskohtaista sijoitussuunnitelman toistoa säännöissä vaan lyhyttä mainintaa esimerkiksi sijoitussuunnitelmasta, sijoitussuunnitelman päätöksenteosta ja siitä, onko sijoitustoiminnan tarkoitus olla esimerkiksi tuottavaa tai turvaavaa.

Finanssivalvonta pitää lausunnossaan säännösten ja tosiasialisen päätöksenteon kannalta tarkoituksenmukaisena, että ansiopäivärahapäätökseen merkittäisiin vain sen tosiasiasa tehneen henkilön koneellinen allekirjoitus ja hallintolain edellyttämät tiedot. Kertomustekstiin lisättiin Finanssivalvonnan kanta, mutta edelleen Tarkastusvirasto katsoo, että etuuspäätös on oikeustoimi, joka luo kassaa sitovan veloitteen ja johon sisältyy julkisen vallan käyttämistä. Sen antamiseksi henkilöllä pitää olla riittävä toimivalta tai valtuutus ja jos niitä ei ole, olisi kassanjohtajan nimi oltava päätöksessä etuuskäsittelijän nimen lisäksi. Kassanjohtajan ja etuuskäsittelijän nimien ei katsota poissulkevan toisiaan ja etuuspäätökseen tulee kirjata selkeästi lisätietojen antajan yhteystiedot. Hoitaessaan lakisäateistä tehtävänsä työttömyyskassat käyttävät julkista valtaa ja hoitavat julkista tehtävää, mihin liittyy myös perustuslain 118 §:n 3 momentissa säädetty julkista tehtävää hoitavan vahingonkorvausvastuun periaate.

Onko rahoitusprosessin sisäinen valvonta järjestetty asianmukaisesti?

JHL työttömyyskassan lausunnon mukaisesti täsmennettiin syitä siihen, miksi sisäisen valvonnan suunnitelma ei toteutunut täysin vuonna 2015.

Finanssivalvonta painottaa tarkastuskertomuksesta antamassaan lausunnossa, että sosiaali- ja terveysministeriön valvonnan ja ohjauksen vahvistamista ei tule toteuttaa Finanssivalvonnan tehtäviä lisäämällä tai siten, että ulkopuoliselle taholle annettaisiin toimivalta päättää siitä, mitä asioita Finanssivalvonta valvoo ja tarkastaa. Finanssivalvonta pitää tärkeänä, ettei sen tehtäviä lisätä tai sen itsenäisyyttä tarkastus- ja valvontatehtävissä vaaranneta. Tämän johdosta kertomukseen lisättiin teksti Finanssivalvonnan lausunnon mukaisesti.

2 Teknisluonteiset täsmennys- ja korjausehdotukset

Teknisluonteiset täsmennysehdotukset on otettu tekstimuutoksena huomioon lopullisessa tarkastuskertomuksessa lukuun ottamatta Työttömyysvakuutusrahaston esittämää sisäisen valvonnan säädösperustan täydennystä, sillä ehdotettu ohjesääntö ei ollut tarkastuksen kohteena.

Lisätietoja: Johtava tilintarkastaja Jenni Leppälähti, puh. 050 574 0879